

5

uz tačku 5

Z A P I S N I K

- o razgovorima između predstavnika SFRJ i predstavnika SAD
- o unapredjenju prosvetne i kulturne saradnje između dve zemlje, vodjenim u Beogradu 5. i 6. decembra 1977. godine

Sa jugoslovenske strane u razgovorima su učestvovali:

- Janez ŠENK, zamenik direktora Saveznog zavoda,
- Miljenko PARAVIĆ, funkcioner Izvršnog veća Sabora SR Hrvatske,
- Božidar PERKOVIĆ, direktor izdavačkog preduzeća "Prosveta",
- Darinka ZIMIĆ, načelnik odeljenja u Saveznom zavodu,
- Petar Mijić, šef odseka u Saveznom zavodu,
- Milica SENKER, samostalni stručni saradnik u Saveznom zavodu.

Sa Američke strane u razgovorima su učestvovali:

- Mr. Yale RICHMOND, direktor kancelarije za istočnoevropske programe, Biroa za prosvetno-kulturnu saradnju Stejt Departmenta,
- Mr. Poul WHEELER, direktor kancelarije za međunarodne umetničke odnose Stejt Departmenta,
- Mr. Terrence CATHERMAN, savetnik za društvene odnose američke Ambasade i predsednik Jugoslovensko-američke komisije za prosvetnu razmenu,
- Mr. Edward C. McBRIDE, I sekretar američke Ambasade,
- Miss Mary Rose BRANDT, prvi sekretar američke Ambasade.

Na početku razgovora šefovi dveju delegacija imali su uvodna izlaganja u kojima su dali ocenu prosvetno-kulturne saradnje ostvarene u prethodnom periodu, kao i poglede na njen dalji razvoj.

Šef jugoslovenske delegacije istakao da je ovo treći susret i razgovor o kulturnoj saradnji predstavnika dve zemlje u poslednjih 6-7 godina. On je konstatovao da je u tom periodu ostvaren napredak u ovoj saradnji. Šef jugoslovenske delegacije govorio je o društveno-političkim promenama koje su se u tom periodu zbile u SFRJ, koje se odražavaju na kulturu i na kultu-

rnu politiku zemlje, te je u tom sklopu izneo i osnovne karakteristike te kulturne politike i način njene realizacije. On je posebno naglasio da je kultura integralni deo udruženog rada, da je to delatnost od posebnog društvenog značaja i da u njoj mora biti prisutan društveni interes, da je saglasno tome takvoj politici tuđe shvatanje po kojem bi se kulturno stvaralaštvo i rezultati tog stvaralaštva uslovljavali isključivo zakonima tržišta, odnosno ponude i potražnje.

Šef jugoslovenske delegacije je govorio o međunarodnoj kulturnoj saradnji SFRJ kao integralnom delu politike u ovoj oblasti i u tom sklopu otvorenosti zemlje i širini te saradnje koju SFRJ ostvaruje sa preko 100 zemalja. On je naglasio zainteresovanost SFRJ za dalje unapredjivanje prosvetno-kulturne saradnje sa SAD, koja bi, po oceni jugoslovenske strane, mogla da bude ostvarivana sa više sistema, da bude kvalitetnija i šira. Takav trend nalaže razvoj sveukupnih odnosa između dve zemlje, kao i obaveze koje za obe zemlje proističu iz Finalnog akta Konferencije o evropskoj bezbednosti i saradnji. Šef jugoslovenske delegacije je podvukao zainteresovanost jugoslovenske strane za da je razvijanje prosvetno-kulturne saradnje sa SAD na ravnopravnim osnovama u smislu reciprociteta i poštovanja interesa obe strane, pre svega u pogledu utvrđivanja programske orijentacije i celokupnim prilagodjavanjem realnoj situaciji. Izrazio je uverenje da će predlozi koje je ponudila jugoslovenska strana predstavljati mogućnost za korisne razgovore u naznačenom cilju.

Šef američke delegacije je takodje pozitivno ocenio razvoj saradnje u prethodnom periodu, istakao njeno proširenje, kao i dragocena iskustva stečena kroz tu saradnju. Naglasio je pogodnost trenutka u kojima se ovi razgovori odvijaju, posebno imajući u vidu poboljšane sveukupne odnose između naše dve zemlje i održavanje Beogradske konferencije o evropskoj bezbednosti i saradnji.

Šef američke delegacije je izrazio spremnost delegacije da razgovara o svim novim predlozima sa željom da se zajednička aktivnost usmeri na kvalitativno unapredjivanje saradnje, a ne na kvantitet. U tom cilju, šef američke delegacije

je istakao potrebu preciziranja ciljeva saradnje, a zatim selekciju predloga i utvrđivanja prioriteta.

Pošto je naglasio da ovim razgovorima pristupa sa najboljim željama, šef američke delegacije je istakao da se mora voditi računa o razlikama u sistemu dve zemlje, da se treba usmeriti na one aktivnosti koje su u kompetencijama američke vlade i gde se može učiniti više, mada je američka strana spremna da pruži pomoć i u onim aktivnostima koje su u privatnom sektoru.

x

x   x

Posle izlaganja šefova delegacija, razmotrena je saradnja u oblasti prosvete i u oblasti kulture.

I. PROSVETNA SARADNJA

Dve strane su izvršile razmenu mišljenja o dosadašnjim rezultatima prosvetne saradnje izmedju dve zemlje, iznele svoje vidjenje problema koji otežavaju njen dalji razvoj i dale svoje predloge za unapredjenje saradnje.

1. Fulbrajtov program

Jugoslovenska strana je podnela predloge za izmenu sporazuma izmedju vlade SFRJ i vlade SAD o finansiranju nekih programa prosvetne saradnje (Fulbrajtov program) potpisanog 9. novembra 1964. godine, i dala detaljno obrazloženje ovih predloga.

Ona je istakla da je osnovni razlog za pokretanje postupka za izmenu Sporazuma neophodnost njegovog uskladjivanja sa nastalim promenama u SFRJ i uspostavljanje ravnopravnih odnosa izmedju dve strane u utvrđivanju programske orijentacije i izboru kandidata. Pored toga, izmene su neophodne zbog promena odnosa u finansiranju programa, jer Jugoslovenska strana već osam godina učestvuje u finansiranju sa 20% u

odnosu na američko dinarsko učešće, a od 1978. godine jugoslovensko učešće treba da se poveća na 30%, s tim da se u perspektivi potpuno izjednači sa učešćem američke strane u dinarskim sredstvima.

Jugoslovenska strana je ukazala na potrebu da programiranje ove saradnje treba da predstavlja rezultat selekcioniranih predloga i jugoslovenskih i američkih univerziteta, od kojih bi Fulbrajtova komisija birala najbolje rukovodeći se interesima obe strane. S tim u vezi, istaknuta je potreba da američka strana uloži napore za kompleksnije identifikovanje interesa američkih univerziteta za saradnju u okviru Fulbrajtovog programa, što se u dosadašnjem periodu nije praktikovalo. Što se tiče jugoslovenskih univerziteta, jugoslovenska strana smatra da treba pokloniti veću pažnju potpunijem informisanju svih potencijalnih učesnika o mogućnostima programa kako bi potrebe i interesi svih, a posebno mladih univerziteta i njihovih fakulteta, katedri i instituta mogle da nadju mesta u programu.

Jugoslovenska strana je konstatovala da na osnovu Sporazuma nije postojala ravnopravnost u izboru kandidata: postupak izbora je predviđen samo za jugoslovenske kandidate, a u izboru jugoslovenskih kandidata učestvovala je i američka strana, dok je američke kandidate, u skladu sa svojim propisima, birala samostalno američka strana.

Jugoslovenska strana je istakla da u skladu sa ustavnim sistemom u SFRJ, nosilac postupka izbora kandidata ne može biti Dvonalna komisija, nego republike i pokrajine koje i finansiraju medjunarodnu prosvetnu saradnju Jugoslavije sa drugim zemljama, pa i sa SAD. Predlozi koje je jugoslovenska strana formulisala u vezi sa postupkom izbora kandidata zasni- vaju se na ovim ustavnim principima.

Jugoslovenska strana je ukazala na još neke primere neuskладjenosti odredaba Sporazuma sa jugoslovenskim ustavnim sistemom: izbor i imenovanje članova jugoslovenskog dela Dvonalne komisije, jugoslovenski organi i funkcioneri nadležni za nadzor i izvršenje programa, formiranje i status stručne službe Komisije, finansijsko poslovanje i nadzor, dužnost

blagajnika Komisije, vlasništvo nad imovinom Komisije, diskreciono pravo predsednika Komisije, koji je američki državljanin da u Komisiji zaposli američkog državljanina itd.

Američka strana je istakla da su osnovne teškoće za dalji razvoj saradnje u okviru Fulbrajtovog programa materijalni uslovi koji se pružaju američkim učesnicima (profesorima, istraživačima i studentima) u Jugoslaviji i predložila da jugoslovenska strana američkim učesnicima u programu poveća stipendije, obezbedi besplatan smeštaj i zdravstvenu zaštitu. Istovremeno ona je izrazila spremnost da poveća stipendije jugoslovenskim stipendistima u SAD.

Američka strana je pozdravila odluku jugoslovenske strane o povećanju jugoslovenske participacije sa 20% na 30%, ali je ukazala da ovo učešće u odnosu na celokupne dinarske i dolarske troškove koje pokriva američka strana predstavlja samo 13% sredstava. S tim u vezi ona je istakla da bi za uspostavljanje odnosa potpune ravnopravnosti i punog reciprociteta bilo potrebno da jugoslovenska strana preuzme na sebe sve troškove u Jugoslaviji, dok bi američka strana snosila kao i do sada sve troškove u SAD.

Američka strana se upoznala sa inicijativom jugoslovenske strane za predlog izmena Sporazuma o Fulbrajtovom programu i saglasila se sa potrebnom njegovog uskladjivanja sa jugoslovenskim sistemom. Ona je, međjutim, izjavila da će svoj zvaničan odgovor na jugoslovenski predlog, zajedno sa svojim sugestijama za poboljšanje Fulbrajtovog programa, dati nakon proučavanja predloga od strane njenih eksperata. Ona je takođe predložila da se u cilju što jasnijeg i potpunijeg prezentiranja ovih predloga svojim nadležnim organima američki predstavnici Edvard Mek Brajt i Meri Roz Brand informišu kod jugoslovenskih predstavnika o još nekim detaljima jugoslovenskog predloga.

U vezi sa predlogom američke strane da jugoslovenska strana, u cilju uspostavljanja odnosa ravnopravnosti i punog reciprociteta, preuzme na sebe celokupne dinarske troškove, jugoslovenska strana je predložila da, nezavisno od predloga za iz-